

**KK
Z RAVI**

ANNA ELLORYOVÁ

PRVÝ PŘÍČKU

**Z KRUTÉ MINULOSTI
ČERPÁ SÍLU A ODVAHU**

LEDA

Věnováno ženám, na něž čas zapomněl

*„Protože krouží v pořád širších kruzích,
nemůže sokol slyšet sokolníka.
Vše rozpadá se, střed se zevnitř hroutí,
chaos a zmatek zaplavily svět,
valí se příliv krví potemnělý
a všude tone obřad nevinnosti.
Ty nejlepší už víra opouští,
ti nejhorší jdou za svou zpupnou vášní.“*

W. B. Yeats: *Druhý příchod*,
přeložil Martin Hlinský

LEDEN 1945

Nedalo se to uspěchat.

Choulila se v nohách pryčny, soustředěná na uniformu, kterou měla na klíně. Oteklými prsty, v nichž ztratila cit, vypárala dva centimetry lemu. Velice, převelice opatrně zasunula do otvoru ve švu proužek papíru.

Bylo třeba ho uhladit. Dokonale skrýt v záhybu.

Zastrčila dovnitř další, co nejdál, zkontrolovala lícovou stranu, rub i záložku. Pak vložila ještě jeden proužek a nakonec ten poslední.

Ten poslední.

Čas pádil, závratně se řítíl vpřed. Je dokonáno.

Její prsty spěšně navlékaly nit do jehly, jenže ouško bylo malé a vlákno tenké. Volání i výkřiky se ozývaly čím dál blíže a hlasitěji, každý zněl naléhavěji než předchozí. Třásly se jí ruce a stejně se jí chvěly brada, rty i srdce.

Ukryla je.

Jsou v bezpečí.

Zašila konec lemu, nechala jen malou mezíрку, omotala si zbývající nit kolem prstů a zasunula ji dovnitř. Pak otvor posledním stehem uzavřela. Nakonec prostrčila jehlu skrz vzniklý šev a ukryla ji tak uvnitř lemu.

Ted' už nezbyvá než...

PROSINEC 1989

MIRIAM

Zed' před pár týdnů padla, brána mezi Východem a Západem je otevřená. Jen dveře mezi Miriam a zbytkem světa zůstávají zavřené. Zamčené a zkontrolované, dvakrát. Přejede prstem po skulině mezi nimi a zárubní, hebké pírkó je stále na svém místě. Sklouzne prsty po povrchu oprýskaného dřeva ke klice, aby ji zkontrolovala potřetí. Zamčeno.

Zvedne sluchátko domácího telefonu a naslouchá.

Ticho.

Chodba před jeho pokojem je vystlaná tlustým kobercem. Aniž by se na pacienta podívala, uhladí sametové závěsy, pak je roztáhne a odhalí levandulovou oblohu. Déšť vyčistil vzduch a teď vane svěží vítr, což Miriam vítá.

„Je krásně,“ zašeptá a přeje si, aby to byla pravda. Budova na protější straně ulice se před ní tyčí v celé své klasicistní nadřazenosti, má strohou fasádu a zavřené okenice. Prasklinami v nich se ven prodírá světlo, avšak dosáhnout na jejich stranu ulice nemůže kvůli starému pokroucenému zábradlí. *Berlín je opět Berlínem*. A ona je tu doma.

Dlážděné chodníky na Klausenerplatzu se lesknou po noční přehránce. Když se z vrzání nafouknuté matrace proti proleženinám stane bílý šum, otočí se Miriam od okna k muži na posteli. Leží na zádech, bílou přikrývku má zastrkanou kolem těla.

To ji zarazí.

Pak se obvody propojí a její tělo s úlevou postupuje podle známého vzorce.

„Vyspal ses dobře?“ Nedovolí ústům zmlknout v obavách z úvah, které by mohlo vyvolat ticho.

Zpod postele vytáhne *Berliner Zeitung*, noviny z 10. listopadu; jiné tehdy nesehnala. Pach oněch slov v ní vyvolává palčivou nostalgii.

Přečte palcový titulek *Všichni děkujeme Bohu* a obrátí list. Úsměvy, rozesmáté tváře, někde slzy, lidé se objímají, pozvedají láhve a v pozadí: Zed'.

„Co si myslíš ty, tati? Myslíš, že tohle,“ ukáže a noviny jí zašustí v rukou, „je dílo Boží?“ Usměje se – ví, co by řekl. Nebo v to aspoň doufá.

„Říkají jim betonoví datlové – těm lidem s dlátem a kládívem, co se pokoušejí probourat skrz. Takhle se na druhou stranu dostanou nejdřív za deset let, ale koukni...“ Natočí k němu ten plátek tak, že kdyby otevřel oči, spatřil by černobílou fotografii malého chlapce s ještě menším kladívkem. Představuje si ty zvuky, *tuk-tuk*, jak se staří i mladí datlové proklouvají zdi. „Tohle bys měl vidět,“ dodá tiše.

Žádná reakce, žádná známka, že by ji vnímal.

Býval bez ustání zaneprázdněný, nevydržel chvíli v klidu. Až dosud. Myslelo mu to, přesto věčně do něčeho narážel, tělo jasně prozrazovalo jeho věk, zato hlava dál překypovala elánem.

Miriam skládá noviny a vrací je na místo, uvězněná v čase. Svět se točí dál: význam té zprávy je tak nesmírný, až jí připadala neuchopitelná. Taková euforie, taková radost... Berlínská zeď padla, jenže v ní celá ta událost stále vyvolává pramálo, nedostává se jí emocí, neboť uklízí, ošetřuje, převléká.

Kolotoč, který skončí, a to brzy.

„Ted' tě zvednu.“ Zapře se o postel, uchopí nemocného v podpaží a vyhýbá se pohledu do jeho tváře. Dokáže ho nadzvednout a vahou vlastního těla mu podepřít hrudník, aby ho přidržela pár centimetrů nad postelí. Natřeše polštáře,

posune ho výš. Naváděn jejíma drobnýma rukama zůstane opřený v polosedu.

„A je to,“ oddechne si a nalije z plastového džbánu do pohárku vodu. „Po malých doušcích,“ zdůrazní. Pod bradu mu dá čistou utěrku.

Zkosený okraj pohárku a dvě ouška usnadňují podle ošetřovatelů pacientům pití, avšak voda mezi zavřené rty nepronikne a stéká mu do vousů. Lékaři operují s výrazy jako „dostatek tekutin“, „hydratace“, „pohodlí“. Z jejich tváří vyzařuje nuda. Nezájem. Opakování příkazů. Dívají se – nevidí. Mluví – neslyší. Hlavně ať má pohodlí, ať je dostatečně hydratovaný, přičemž veškerý příjem i výdej je třeba zaznamenávat. Měl žít ještě na nejvyšší pár dnů. Přesto stále dýchá i o několik týdnů později, byť mu nadále prorokují smrt. Pokoušet se proměnit jeho zbývajících dní *v příjemný zážitek* jí připadá stejně marné jako lepit něco na omítku.

„Pár doušků. Ještě trochu.“

Ošetřující sestry ji přesvědčovaly, aby ho v nemocnici oholila, ale jí ten úkon připadal příliš důvěrný. Proto mu vousy rostou dál – i v okamžiku, kdy z nich kape voda do ručníku.

Miriam vyprázdní sáček katetru do mísy ve tvaru ledviny a obezřetně ji odnese do koupelny. Tekutina šplíchá, kolem se zvedá zápach kysnoucích v nose i v žaludku a ona se z něj snaží nepozvracet. Jakmile spláchne, odloží mísu, posadí se na kraj vany a čeká, až začne téct teplá. Voda jí proudí mezi prsty a ona odolává nutkání vydrhnout si během toho čekání ruce.

Napustí vodu do lavoru a vrátí se do ložnice. V posteli ho svlékne a umyje. Celý proces se odehrává mlčky.

Bez jediného slůvka.

Po omytí ho usuší jemným bílým ručníkem a na postižená místa nanese masť na proleženiny. Matrace se pohne, proudění vzduchu uvnitř kopíruje pohyby pacientova těla.

Miriam ho uchopí za levou paži a navlékne na ni rukáv čistého pyžamového kabátku. Když mu otáčí zápěstí, všimne si, že

se mu zastavily hodinky. Ani poklepání na sklíčko ručičky nerozpohybuje. Jeho staré hodinky se zlatými ručičkami, zlatým ciferníkem a černými číslicemi, z nichž po letech zůstaly jen sotva zřetelné obrysy, se loučí taky.

Obrátí mu zápěstí a položí mu levačku na postel. Pokouší se najít zapínání. Zlatý pásek však nemá žádné články, které by se daly rozpojit. Skloní se níž a přejede prsty po jeho okraji.

Je tak zaměstnaná snahou nahmatat háček, že si ani nevšimne, jak pacientův dech nabral jiný rytmus. Nevšimne si toho rozdílu. Nevšimne si, že se druhá paže pohnula.

Nevšimne si ničeho, dokud jí ledová dlaň nesevře zápěstí.

Pohlédne mu do tváře. Hlavu má stále svěšenou. Oči zavřené. Dokud se neotevřou.

Stisk zesílí a přenesení Miriam do časů, kdy bývala mladší a veselejší verzí sebe sama. Návštěva zoo s kamarády na prahu dospělosti. Spousta rozmazaných tváří a zapomenutých jmen. Pestrobarevná zmet batiky, očních stínů a peřiček.

„Kontakt se zvířaty“ se odehrával na prostranství za dřevěnou ohrádkou sahající do půli lýtek. Vzduch byl toho dne horký a prosycený pachem pilin, kterými tu byla posypaná zem. Popostrčili ji vpřed, takže stanula přímo před ohromným dravcem. Ohlédla se na své přátele, kteří z ní udělali „dobrovolníci“. Zpanikařila. Na ruce jí seděl mohutný opeřenec a rukavice, kterou jí vrazili, nijak nezeslabila stisk kožnatých pařátů s ostrými drápy. Oči toho tvora těkaly ze strany na stranu. Všichni ji pozorovali. Lidé v jejím zorném poli se začali hýbat, připomínali přeskupující se sklíčka kaleidoskopu. Zato pták se nepohnul, jeho sevření zesílilo a pak všechno kolem zčernalo.

Miriam se pokusí druhou rukou uvolnit stisk pacientovy dlaň, jenže při tom porazí lavor, který spadne na zem a vyšpláchne z něj vlna mydlin. Sotva uvykla pohledu na jeho zavřená víčka, připadají jí otevřené oči náhle příliš bílé a příliš hluboké. Touží se dívat jinam. Kamkoli. Jeho oči se však upírají do jejích, hledí kamsi skrz ni.

„Copak?“ zeptá se ho jemně navzdory tomu pevnému sevření. Zatahá ji za zápěstí. Pokouší se zvednout výš, a tak se dcera skloní, aby si byli tváří v tvář.

„Co se děje?“

Jeho dech je nasládlý a navinulý jako hniјící ovoce. Miriam se snaží odtáhnout, přesto ji ten dech šimrá na tváři dál. Vnímá, jak se jí v uvězněné ruce zrychluje tep, ucítí mravenčení. Nepřestává se mu dívat do očí. Výraz ležícího se zničehonic změní: zaostří na ni. Rysy mu zjihnou.

„Všechno je v pořádku, jsem tady.“ Hlas se z ní dere ven a tříští se.

„Friedo,“ zašeptá otec, jako když ševelí padající listí. „Friedo.“

Ten hlas jí připomene, že má před sebou *tátu* – muže, který jí zpíval ukolébavky, četl jí a hladil ji po vlasech. *Tátu* – muže, s nímž nemluvila deset let.

Odkašle si. „Tati, to jsem já, Miriam,“ pronese jemně.

Záchvěv poznání. Dcera přikryje druhou rukou jeho pravici, kterou ji stále pevně svírá. Otec zakašle, zvuk rezonuje místností.

„Tati?“

„*Friedo!*“ zavolá a zní to jako tichá táhlá siréna nesoucí se nad sročeným davem. „*Friedo!*“

Pokouší se dostat z lůžka, jenže tělo odmítá spolupracovat. Zápolí, šátrá, chytá se přikrývky, nedokáže se osvobodit. Mar-nost jeho počínání brání Miriam, aby se odvrátila. Otec ještě jednou zavolá „Friedo“, než se vzdá. Pokořený. S očima pevně zavřenýma. Jeho pravá dlaň nyní spočívá na levém zápěstí s hodinkami.

Dcera čeká na úlevný nádech.

A výdech.

Pauza.

Nádech.

Konečně sama rozechvěle vydechne. Ještě dlouho se nepohne; pouze sleduje, jak se otcův hrudník zvedá a klesá v útrpném

rytmu. Rysy v obličejí nemocného se uvolní, koutkem úst vyteče slina. Otře ji utěrkou.

HENRYK

„Tati!“ volá. Slyším ženský hlas, hebký jako fialky.

Jenže jsem ztracený...

Ztracený v minulosti.

Ztracený s *Friedou*...

Psal se rok 1942 a ona už téměř půl roku chodila do mé třídy. Promluvila jen zřídka, jedinkrát se neusmála, a přece mému výkladu naslouchala tak pozorně, že by každý profesor musel jásat – tedy každý profesor, který by nepřednášel za nacistického režimu.

Místo toho ve mně její pronikavé vědomosti o předmětech, jež jsem vyučoval, o textech, které jsme studovali, vyvolávalo rostoucí nervozitu.

Byla hezká jako všichni v té třídě. Chlapci i dívky. Světlovlasí, silní. Ona ale mou pozornost *uchvátila* a já zoufale toužil zjistit, co si v hloubi duše myslí. Co si myslí o těch textech? Doteď jsem od ní neslyšel jediné slovo.

Venku za oknem hustě chumelilo a posluchači byli roztěkaní, znudění; chtělo se jim ven jako klubku štěňat.

Přecházel jsem za katedrou s křídou v ruce. Napsal jsem na tabuli *Schmerz* – bolest – a na prstech mi ulpěl bílý prášek. Přednesl jsem teorii o smrti, umírání a „vyšším dobru“. Samá přijatelná témata. Pak jsem pohledem zavadil o ni a zariskoval.

Opustil jsem bezpečnou cestu. Kvůli ní.

Abych viděl, jestli konečně zareaguje.

„Když tak přemítám o bolesti...“ Pečlivě jsem volil slova a po-válel je v ústech, než jsem se odhodlal je vypustit. „Proč současní